

IN DEZE BOERDERIJ & WATER

- UITBREIDING WATERBERGING DE ONLANDEN
- WATERKARAVAAN DELTAPLAN AGRARISCH WATERBEHEER IN GRONINGEN GROOT SUCCES
- VOLDOENDE ZOET WATER IN ELK SEIZOEN MET PEILGESTUURDE DRAINAGE
- GROTE WATERNAVEL, EEN INVASIEVE EXOOT DIE WE SAMEN MOETEN BESTRIJDEN
- NIEUWE OPENSTELLING VOOR ADVIES EN SUBSIDIE
- ONDERHOUDSPlicht BESCHOEIINGEN, DAMWANDEN EN KADEMUREN

UITBREIDING WATERBERGING DE ONLANDEN

Klimaatscenario's voorspellen steeds vaker periodes met hevige en langdurige regenval. De drie noordelijke provincies en drie noordelijke waterschappen hebben als onderdeel van het project 'Droge Voeten 2050' onderzocht welke maatregelen we moeten nemen om wateroverlast tot 2050 tegen te gaan. Het realiseren van extra ruimte voor waterberging in natuurgebied De Onlanden is een van de uitkomsten. We vroegen Annette van Velde, dagelijks bestuurder bij Waterschap Noorderzijlvest en onder meer verantwoordelijk voor waterveiligheid, wat dat betekent voor agrariërs in het gebied.

Waarom is het nodig om de waterberging uit te breiden?

"In 2012 dreigde Groningen onder te lopen door een combinatie van langdurige regenval en hoogwater op zee. De Onlanden was toen net klaar als waterbergingsgebied en kon worden ingezet. Maar het was kantje boord. De uitbreiding van de Onlanden moet ervoor zorgen dat we de komende tientallen jaren, als het nog natter wordt, droge voeten houden. De verwachting is dat we vaker met extreme en langdurige regenval te maken krijgen."

Hoe gaat die uitbreiding eruitzien?

"Op 7 november 2023 stemde Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe in met de 'Hooiwegvariant'. In die variant realiseren we de extra waterberging binnen de bestaande kades van De Onlanden. Kades en stuwen moeten hiervoor worden aangepast. En er worden extra maatregelen genomen om de natuurwaarden te behouden en te versterken. Met deze operatie breiden we de opvangcapaciteit van het gebied uit van 7,5 naar 12,7 miljoen kubieke meter water."

Wat betekent de uitbreiding voor agrariërs in het gebied?

“De verwachting is dat dit nieuwe deel van de waterberging een keer in de 25 jaar zal moeten worden ingezet. Maar niemand kan in de toekomst kijken. Agrariërs in het gebied die hierdoor geraakt worden, hebben recht op nadeelcompensatie. Hun schade wordt vergoed. Maar dat neemt niet weg dat sommige aangrenzende agrariërs overlast zullen ervaren.”

Hoe verloopt de communicatie met deze agrariërs?

“We besteden vanaf het begin veel aandacht aan informatievoorziening. Samen met de provincie proberen we alle betrokken partijen zo goed mogelijk op de hoogte te houden van de ontwikkelingen. De afgelopen tijd zijn we daarnaast met agrariërs in gesprek gegaan. Dat was af en toe best pittig en daar heb ik alle begrip voor. Misschien helpt het dat ik zelf een boerenbedrijf heb. Ik merkte ook dat boeren wel inzien waarom de extra berging noodzakelijk is. En dat er consequenties zijn voor sommige omliggende percelen. Ze zien bovendien dat wateroverlast zich niet alleen tot De Onlanden beperkt. Op heel veel plekken in Nederland staan we voor dezelfde uitdaging: hoe bieden we weersextremen het hoofd? In De Onlanden doen we dat zoveel mogelijk in overleg met de omgeving. Zodat we ook in de toekomst droge voeten houden.”

WATERKARAVAN DELTAPLAN AGRARISCH WATERBEHEER IN GRONINGEN GROOT SUCCES

Tijdens de Waterkaravaan van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) deelden twee Groningse boeren hun ervaringen met agrarisch bodem- en waterbeheer. Melkveehouder Agnes de Boer uit Leens en akkerbouwer Derk Gesink uit Mensingeweer nemen extra maatregelen om de bodemkwaliteit op hun percelen te verbeteren en te zorgen voor minder afspoeling naar het oppervlaktewater. Ze worden daarbij ondersteund door provincie en waterschap. Het uitgangspunt van het DAW is dat boeren vrijwillig kiezen welke maatregelen het beste bij hun bedrijfsvoering passen.

Regeneratieve en natuurinclusieve landbouw

Agnes de Boer bestiert samen met haar vriend Klaas-Jan Mulder een biologisch melkveebedrijf met 50 hectare grond en 65 koeien. Agnes' motto is 'sturen richting de toekomst met eigen principes'. Ze is ervan overtuigd dat natuurinclusieve en regeneratieve landbouw de weg voorwaarts is. Samenwerking in het kader van het DAW is voor haar dan ook vanzelfsprekend. Ze neemt deel aan allerlei projecten en wisselt veel kennis uit met andere agrariërs.

Zo was Agnes een van de deelnemers aan het project Weide en Water, een initiatief van BoerenNatuur en het DAW. In het project kregen boeren in studiegroepen en individueel advies over bodem- en watermaatregelen. Agnes experimenteerde tijdens dit project met bokashi en past dit ook na het project nog toe op haar bedrijf. Bokashi is een organische meststof die ontstaat na fermentatie van bijvoorbeeld maaisel uit sloten en bermen. Het productieproces van bokashi is vergelijkbaar met het 'inkuilen' van gras of mais.

Ook laat ze haar veestapel kalveren in het voorjaar, zodat de koeien meer energie uit het grasland kunnen halen. Daarnaast werkt ze met stripbeweiding. Daardoor krijgt de bodem door het jaar heen tijd om te herstellen. Door volledig in te zetten op weidegang en naast gras niet bij te voeren, kent het bedrijf steeds meer een natuurlijke kringloop.

Agnes de Boer (midden) werkt met stripbeweiding en voert haar koeien niet bij.

Precisielandbouw vermindert gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Derk en Marjoke Gesink runnen een 160 hectare groot akkerbouwbedrijf. De onderneming is DAW Demobedrijf, wat betekent dat ze hun praktijkervaringen zichtbaar en toegankelijk willen maken voor andere agrariërs. Ze merken in toenemende mate dat het gebruik van chemische middelen onder druk staat. Daarom richten zij zich op 'hybride' onkruidbestrijding in hun aardappel- en uienteelt. 'Dit betekent dat we onze gewassen onkruidvrij houden door een combinatie van chemische en mechanische onkruidbestrijding', legt Derk uit.

Hij investeerde onder meer in een veldspuit met 95% emissiereductie en in een schoffel met camera, een wiedege en een biomulch. Voor deze laatste machine ontving hij subsidie vanuit het DAW-project 'Uitvoeringsstimulans ten behoeve van water- en bodemkwaliteit'.

Dit jaar riep Derk bovendien de hulp in van een loonwerker met een spotsprayer. Deze innovatieve machine is uitgerust met camera's die tijdens het rijden razendsnel gewas van onkruid kan onderscheiden. In één beweging wordt vervolgens heel plaatselijk alleen het onkruid met een bestrijdingsmiddel bespoten.

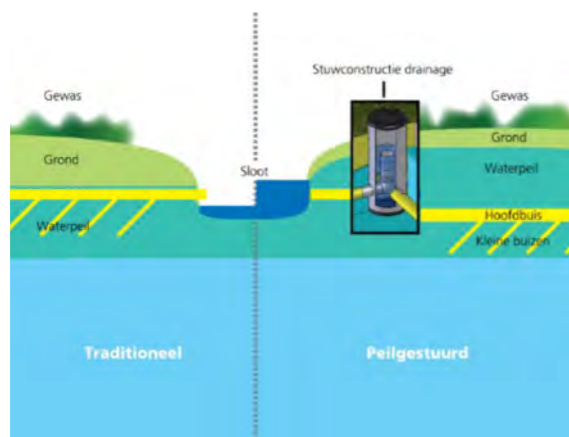

Akkerbouwer Derk Gesink vertelt deelnemers over mechanische onkruidbestrijding.

VOLDOENDE ZOET WATER IN ELK SEIZOEN MET PEILGESTUURDE DRAINAGE

Steeds meer agrariërs gaan over op peilgestuurde drainage of het plaatsen een zoete stuw (een stuw die zoet water vasthoudt en zout water afvoert). Daarmee zijn ze beter toegerust op droogte, piekbuien en het tegengaan van verzilting. Hoe gaat dat precies in zijn werk?

Draineren is steeds vaker nodig door de toename van extreem weer, zoals piekbuien. Wij adviseren die drainage op twee manieren in te zetten: voor afvoer én aanvoer van water in het perceel. Het grote voordeel hiervan is dat je er een zoetwaterlens in de bodem mee kunt aanleggen, die zout grondwater wegdrukt. En dat kan veel in opbrengst van het gewas schelen. Peilgestuurde drainage zorgt daarnaast voor meer capillaire nalevering van grondwater voor je gewas. Daardoor is beregenen minder snel nodig. Ook verspreiden schimmels en bacteriën zich zo veel minder snel dan bij het beregenen van gewassen.

Als waterschap zijn wij blij met deze ontwikkeling. In vergelijking met beregenen gaat peilgestuurde drainage veel efficiënter om met zoet water. En dat is nodig. Richting de toekomst zullen we steeds zuiniger en zelfvoorzienend met zoet water moeten omgaan. De droge perioden in de afgelopen 10 tot 15 jaar zijn een voorbode van wat ons te wachten staat. Naast de schaarsere beschikbaarheid van zoet water is beregenen ook een dure aangelegenheid. Denk aan de kosten van installatie, brandstof en onderhoud.

Bij de installatie wordt een constructie aangelegd in het talud en/of het onderhoudspad waar wij gebruik van maken. Voor onze medewerkers is het belangrijk dat deze constructie hun werkzaamheden niet belemmert. Graag zien wij een constructie waarbij de installatie verdiept is aangelegd en de uitloopconstructie schuin weggewerkt is in het talud.

De eigenaar is zelf verantwoordelijk voor de zichtbaarheid van de constructie. De locatie markeren met een paal (met gekleurde kop) en het uitmaaien van de locatie hebben onze voorkeur.

Contact

Wil je meer weten over de voordelen van peilgestuurde drainage, of heb je een vraag over je installatie? Neem dan contact op Richard Kiekebeld, via e-mailadres r.kiekebeld@noorderzijlvest.nl

Een slecht zichtbare installatie.

Een wenselijke situatie.

GROTE WATERNAVEL, EEN INVASIEVE EXOOT DIE WE SAMEN MOETEN BESTRIJDEN

Sloten, kanalen en beken hebben een belangrijke functie. Ze houden het water vast en voeren het water af en aan. Daarnaast vormen deze wateren een belangrijk leefgebied voor flora en fauna. Denk aan de verschillende vissoorten die in het water leven.

Waarom maaien en maaikorven we?

Om ervoor te zorgen dat de watergangen niet dichtgroeien, maait het waterschap oevers, taluds en schonen we de waterbodem. Dit doen we zodat er voldoende ruimte is om water aan te voeren bij droogte, of water af te voeren als er te veel neerslag valt.

Als er voldoende ruimte is in de watergang maaien we niet alles weg. We willen ook de natuur de ruimte geven. Hoe meer verschillende planten en diersoorten in en bij het water, hoe schoner het water is. In kleinere watergangen waar niet voldoende ruimte is, schonen we wel de volledige watergang.

Invasieve exoten en maaien

In onze watergangen komen steeds vaker invasieve exoten voor. Dit zijn planten en diersoorten die van nature niet in Nederland thuishoren. Sommige soorten staan op de Unielijst, wat betekent dat er specifieke regels gelden voor het beheer. Het betekent ook dat wij de taak hebben om deze zoveel mogelijk te verwijderen en beheersbaar te houden in hoofdwatergangen die wij onderhouden.

Grote waternavel

Een waterplant die in ons werkgebied inmiddels veel voorkomt en voor overlast zorgt, is grote waternavel. Een waterplant die van nature voorkomt in Noord-Amerika en vroeger in Nederland werd verkocht als vijverplant. Vanuit die vijvers is de plant in onze natuur terechtgekomen. Grote waternavel kan tot wel 20 cm per dag groeien en er zo voor zorgen dat watergangen snel dichtgroeien. Hiermee belemmert deze exoot de aan- en afvoer van water. Ook verdringt waternavel inheemse planten en zorgt de plant voor minder zuurstof in het water, waardoor diersoorten verdwijnen.

Blad van de grote waternavel.

Watergang met daarin grote waternavel.

EXOTEN EN ONTVANGSTPLICHT

Zoals de meeste landeigenaren al weten, laten wij het verwijderde groenmateriaal na het maaiakorven op de kant van de watergang liggen. De perceeleigenaar is verplicht dit materiaal te ontvangen. Dit noemen we ontvangstplicht. Dit geldt ook voor de resten van grote waternavel. Verwijderen van de invasieve exoot wordt vaak gecombineerd met de reguliere maairondes, maar door de sterke groei van de plant is dit soms niet frequent genoeg. Dan komen we vaker langs om waternavel te verwijderen.

We begrijpen dat het voor agrariërs onwenselijk kan zijn om bovenop het reguliere maaisel extra materiaal te ontvangen. Maar de plant laten woekeren is geen optie. We zullen ons met z'n allen moeten inzetten in de strijd tegen grote waternavel. Samenwerking tussen overheid, landeigenaren en natuurorganisaties is cruciaal in de strijd tegen invasieve waterplanten. Alleen als iedereen deze exoot verwijdert in zijn eigen watergang komen we een stap verder.

Zit er grote waternavel in de watergang langs jouw perceel? Dan is het bij ontvangst van het verwijderde materiaal belangrijk dat dit goed indroogt en hoog genoeg op het land (voorbij de insteek) ligt. Dat voorkomt dat de grote waternavel opnieuw kan uitlopen als er bij verwerking per ongeluk resten in de watergang terechtkomen.

NIEUWE OPENSTELLING VOOR ADVIES EN SUBSIDIE

In samenwerking met de provincie Groningen stellen wij ruim 1 miljoen euro beschikbaar voor het project Was- en spoelplaatsen Noorderzijlvest. Binnen dit project kun je advies krijgen en subsidie aanvragen voor de aanleg van een was- en spoelplaats op je eigen erf.

Spoelplaats zorgt voor minder afspoeling naar het oppervlaktewater

Een (vernieuwde) spoelplaats zorgt ervoor dat aanzienlijk minder resten van mest en chemische gewasbeschermingsmiddelen uit machines in het grond- en oppervlaktewater terechtkomen. In plaats daarvan wordt het afvalwater in een bak opgevangen en gezuiverd. Het installeren van een was- en spoelplaats draagt bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit in ons werkgebied.

Het advies en de subsidie zijn bedoeld voor agrariërs uit het Groningse deel van ons werkgebied en uit het Groningse deel van Wetterskip Fryslân.

Samenwerken aan Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Het project komt voort uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Hierin werken agrariërs, waterschappen en overheden samen aan toekomstbestendig water- en bodembeheer in de landbouw. De brede samenwerking is van groot belang voor het verbeteren van de waterkwaliteit, het vasthouden van water, een gezonde bodem en de aanpassing aan een veranderend klimaat.

Meer informatie over de subsidieaanvraag vind je op:
www.dawnoordnederland.nl/was-en-spoelplaats-groningen

ONDERHOUDSPLICHT BESCHOEIINGEN, DAMWANDEN EN KADEMUREN

Het waterschap is bezig met de inventarisatie van 'oeververdedigingswerken' binnen ons werkgebied. Denk aan beschoeiingen, damwanden en kademuren. De onderhoudsplicht voor deze werken is in het verleden niet altijd vastgelegd. De komende jaren worden alle oeververdedigingswerken in ons hoofdwatersysteem in kaart gebracht.

Deze informatie leggen we vast in onze 'legger' (een publiek toegankelijke database waarin alle belangrijke waterstaatkundige objecten staan beschreven). Daarin staat ook wie onderhoudsplichtig is. Voordat we dit doen, informeren wij eerst per brief de aangrenzende eigenaren. Ook organiseren we het komende anderhalf jaar informatiebijeenkomsten. Daarin kunnen de ontvangers van deze brieven vragen stellen over zaken die met het onderhoud van beschoeiingen, damwanden en kademuren te maken hebben.

Belanghebbende als onderhoudsplichtige

In 2022 zijn de regels voor de aanleg en onderhoudsplicht van oeververdedigingswerken door het waterschap vastgelegd in beleid. Uitgangspunt is dat we als waterschap zo min mogelijk oeververdedigingswerken in het hoofdwatersysteem willen. Dat betekent dat nieuwe oeververdedigingswerken alleen zijn toegestaan als vaststaat dat een alternatief, bijvoorbeeld een flauwe oever of een natuurvriendelijke oever, niet mogelijk of wenselijk is.

De aanwijzing van onderhoudsplichtigen is de bevoegdheid van het waterschap en valt onder het bestuursrecht. In wiens eigendom het oeververdedigingswerk ligt, heeft geen invloed op wie onderhoudsplichtige is. Bij aanleg of vervanging van een oeververdedigingswerk wijzen wij de *belanghebbende* aan als onderhoudsplichtige. Dat is degene die, vanwege de functie van het werk, belang heeft bij de instandhouding ervan. Bijvoorbeeld om afkalving of uitspoeling van grond te voorkomen. In de meeste gevallen is dat de initiatiefnemer. Dit kan het waterschap zijn, de aangrenzende eigenaar of beide partijen.

Als voor een bestaand oeververdedigingswerk geen besluit bekend is waaruit blijkt wie onderhoudsplichtige is, dan beschouwt het waterschap de belanghebbende als onderhoudsplichtige. Het waterschap zou het werk in zo'n geval kunnen legaliseren en daarbij een onderhoudsplichtige kunnen aanwijzen. Dit doet het waterschap echter alleen wanneer een concreet verzoek wordt ingediend. Of wanneer een vergunning wordt aangevraagd om het bestaande oeververdedigingswerk te vervangen.

Wat betekent de onderhoudsplicht concreet?

De belanghebbende bij de instandhouding van een oeververdedigingswerk langs ons hoofdwatersysteem is verplicht dit zodanig te onderhouden, dat er voor het waterschap geen risico ontstaat op een probleem in de waterhuishouding.

Dat betekent niet dat de belanghebbende het werk daadwerkelijk moet onderhouden of vervangen. Zo lang er geen problemen kunnen ontstaan in de waterhuishouding zullen we niet handhaven op het onderhoud. Het werk mag dan dus gewoon vergaan. Pas wanneer een gebrek aan onderhoud wél leidt tot risico's zal het waterschap kunnen overgaan tot handhaving.

Meer informatie over de actualisatie van de onderhoudslegger vind je op onze website:
www.noorderzijvest.nl/onderhoud-oeververdedigingswerken

BOERDERIJ & WATER DIGITAAL

Boerderij & Water digitaal ontvangen?

Stuur een e-mail naar agrariers@noorderzijvest.nl

Vermeld je naam en postadres, dan halen wij je van de adreslijst voor de papieren editie.

JE KUNT ONS OOK VOLGEN OP
[FACEBOOK.COM/NOORDERZIJVEST](https://www.facebook.com/NOORDERZIJVEST)
[X.COM/NOORDERZIJVEST](https://www.x.com/NOORDERZIJVEST)

Colofon

Waterschap Noorderzijvest
Postbus 18
9700 AA Groningen

Redactie en opmaak: Noorderzijvest
Fotografie: Noorderzijvest
Volg ons op X via [@Noorderzijvest](https://www.x.com/Noorderzijvest)

Nummer: 25
Editie: Najaar 2024
Oplage: 2000

Hoewel deze nieuwsbrief met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kun je er geen rechten aan ontleenen.